

Udskriftsdato: 24. december 2025

FOU nr 1987.194 (Gældende)

Læges tavshedspligt over for socialforvaltning

Ministerium: Folketinget

Læges tavshedspligt over for socialforvaltning

En speciallæge havde på eget initiativ videregivet tavshedsbelagte oplysninger om en patient til en medarbejder i kommunens socialforvaltning dels med henblik på socialforvaltningens eventuelle medvirken til en tvangsindlæggelse, dels for at orientere medarbejderen om, at patienten muligvis ville begå overgreb på ham.

Udtalt, at der ved vurderingen af, hvorvidt disse hensyn kan berettige videregivelse, må foretages en afvejning i forhold til de hensyn, der begrunder tavshedspligten, jf. lægelovens § 9. Afvejningen bør foretages efter retningslinjer svarende til dem, der nu findes i forvaltningslovens § 28, stk. 2, nr. 3.

Udtalt, at der efter det oplyste ikke var tilstrækkeligt grundlag for at anse lægens videregivelse af oplysningerne for berettiget. Sundhedsstyrelsen burde have påtalt dette over for lægen.

(J. nr. 1987-802-43)

A klagede over Sundhedsstyrelsens og Indenrigsministeriets afgørelser af henholdsvis 20. februar og 6. april 1987, hvorefter myndighederne ikke fandt grundlag for at kritisere, at speciallæge B havde videregivet lægelige oplysninger om A til en medarbejder ved Social og Sundhedsforvaltningen i X Kommune. Det var A's opfattelse, at B ved videregivelsen af oplysningerne havde tilsidesat sin tavshedspligt som læge.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at speciallæge B videregav de lægelige oplysninger om A under en telefonsamtale den 22. februar 1985 med C, Social- og Sundhedsforvaltningen i X Kommune. På socialforvaltningens journalark fandtes følgende notat om telefonsamtalen:

»I forbindelse med pågældendes henvendelse til (D) har jeg haft en samtale med psykiater (B). Hun oplyser, at pågældende p.t. er meget psykotisk og burde indlægges på psykiatrisk hospital. Hun har forsøgt at motivere ham for dette, men hidtil uden held. Hun oplyser endvidere, at pågældende nok er aggressiv, men ikke voldsom. Hun vil tale med egen læge om evt. tvangsindlæggelse.«

Under behandlingen af A's klagesag i Sundhedsstyrelsen udtalte speciallæge B i en skrivelse af 18. marts 1986 følgende:

»(A) er kendt af mig fra november 1977. De første år regelmæssig, ret hyppig kontakt, henvist af egen læge. Senere fortsat spontane mere spredte henvendelser, sidst 5.2.1986. Jeg har accepteret disse kontakter, da jeg fortsat har anset ham som pt., uanset han selv aldrig har ment, han fejlede noget.

1978-1980 har jeg regelmæssigt udfærdiget lægebrev til egen læge, ophørte med dette efter pt.s ønske. November 1977 og februar 1978 udfærdigede jeg udtalelser til (X) Kommune i anledning af hans revalideringssag. Marts 1983 brev til (A's fagforening).

(A) beskrives marts 1983 af mig som »særegen, nærtagende, selvhenførende, i perioder fejlfortolkende«. Jeg har længe fornemmet, at pt. var i sindssygelig udvikling, men det blev først åbenlyst 1984/85. Januar/februar 1985 oplyste jeg ham, at jeg finder ham psykisk lidende, behandlingstrængende. Han har i tiltagende grad følt sig chikaneret af bl.a. socialkontoret og Socialdemokratiet. Han har længe ment, at udtalelser om ham blev udleveret kritikløst bl.a. til arbejdsgivere. Han føler, at han også har været truet fysisk, og at hans børn er udsat for overgreb som led i sammensværgelsen imod ham. Da han således følte, at han og børnene var truede på liv og helbred af navngiven person i socialforvaltningen, fandt jeg

det ikke urimeligt at orientere den pågældende person telefonisk, hvilket resulterer i det påklagede notat af 22.2.1985.

(A) har nok langvarigt haft et forbrug af hash og spiritus, der nok ikke bedrer hans psykiske tilstand. Hans dårlige økonomiske situation og svigtende mulighed for at skaffe sig arbejde har i tiltagende grad belastet ham.

(A) har et betydeligt ambivalent forhold til mig, han har opsøgt mig løbende, selv om han egentlig mener, at mine udtalelser er blevet brugt til chikanerier imod ham. Maj/juni 1985 advarede han mig, han mente, at også jeg blev udsat for forfølgelse af »systemet«. 23.1.1986 opsøger han mig medbringende socialkontorets notat fra 22.2.1985. Han er vred og skuffet over mig, men accepterer ganske, at der ikke i notatet står andet, end hvad vi har talt om. 5.2.1986 kontakter han mig for at bede mig om at tale med socialkontoret.

Diagnostisk mener jeg, at pt. har en paranoid psykose. Han har nok kunnet være verbalt aggressiv i sin forpinthed over forfølgelserne, men har aldrig været voldelig.«

I skrivelse af 6. juni 1986 anmodede Sundhedsstyrelsen embedslægeinstitutionen om at indhente en supplerende udtalelse fra B, hvori hun nærmere redegjorde for årsagen og hensigten med sin udtalelse til socialforvaltningen, herunder til hvem hun gav oplysningerne, og om det skete på eget initiativ.

Som svar herpå udtalte B i en skrivelse af 19. juni 1986 følgende:

»(A) havde meget langvarigt forfølgelsesforestillinger af mere diffus karakter (Socialdemokratiet, socialkontoret). 8.11.1984 følte han sig tiltagende generet af mangfoldige chikanerier; talte om, at der blev udspremt et rygte om, at han skulle være skyld i en sagsbehandlers hustrus selvmord (hun lever i bedste velgående). 21.11. mener han, at en navngiven sagsbehandler (C), er en af hovedmændene i forfølgelsen. 16.1.1985 har han det uendelig dårligt »må råbe sine aggressioner ud, når han er alene i sin lejlighed«. Han har genoptaget et betydeligt hashforbrug. 22.1.1985 betegnes han igen som svært paranoid med udtalte persekutive forestillinger i særdeleshed centreret omkring (C). Han fortæller om en episode, hvor han i et supermarked er blevet slået ned bagfra, og mener at nogle læger har skadet hans datter, da hun søgte behandling for underlivsbetændelse. Han udtaler, at han ikke kan blive ved med at magte de fortsatte chikanerier og specielt ikke kan klare, at det nu også går ud over hans familie. Han mener, at (C) udspionerer ham, når han er på bodega. (A) er selv bange for, at han på et eller andet tidspunkt bliver nødt til at forsvare sig, selv om han aldrig har været nogen voldelig person.

Jeg har langvarigt forsøgt at motivere pt. for medicin eller indlæggelse, men han er stadig afvisende.

Jeg var, specielt den 22.2 bekymret for pt.s fiksering omkring en enkelt navngiven person og hans tanker om at forsvare sig. Selv om han formulerede trusler, skønnede jeg ikke, han var farlig, således at han kunne tvangsindlægges. Jeg fandt det dog rimeligt, at (C) var orienteret om de sygelige spekulationer, pt. har om ham. Da jeg i anden anledning talte med (C), nævnte jeg problemet, og vi diskuterede kort mulighederne for evt. indlæggelse på behandlingsindikation, da pt. ikke har nære pårørende, der kan tænkes at begære indlæggelsen, og man derefter må overveje, om socialkontoret kunne begære. Pt. har løbende haft kontakt med skiftende personer i socialforvaltningen. I revalideringssagen, (E), siden andre, oftest i anledning af økonomisk besvær. Han har ikke haft specielt meget kontakt med (C).«

I afgørelsen af 20. februar 1987 udtalte Sundhedsstyrelsen, at det fremgår af lægelovens § 9, at en læge skal iagttage tavshed om, hvad lægen under udøvelsen af sit kald erfarer eller får formodning om angående privatlivet tilhørende hemmeligheder, medmindre lægen ifølge lovgivningen er forpligtet til at udtale sig, eller medmindre lægen handler i berettiget varetagelse af en almen interesse eller af eget eller af andres tarv. Sundhedsstyrelsen fandt ikke grundlag for at antage, at speciallægen ikke havde handlet i berettiget varetagelse af A's og C's tarv, og styrelsen fandt således ikke grundlag for kritik af B's henvendelse til social- og sundhedsforvaltningen ved C.

Indenrigsministeriet bemærkede i sin afgørelse af 6. april 1987, at Sundhedsstyrelsens vurdering af spørgsmålet om eventuel overtrædelse af tavshedspligten ikke gav Indenrigsministeriet anledning til bemærkninger.

Efter min gennemgang af sagen udtalte jeg følgende i en skrivelse til A:

»Lægelovens § 9 indeholder følgende bestemmelse:

»En læge er under ansvar efter borgerlig straffelovs § 263, stk. 2, jf. § 275, forpligtet til at iagttage tavshed om, hvad han under udøvelsen af sit kald erfarer eller får formodning om angående privatlivet tilhørende hemmeligheder, medmindre han ifølge lovgivningen er forpligtet til at udtale sig, eller medmindre han handler i berettiget varetagelse af en almen interesse eller af eget eller andres tarv.«

Straffelovens bestemmelser om tavshedspligt findes nu i §§ 152-152f. Bestemmelserne trådte i kraft den 1. januar 1987 og svarer i det væsentlige til straffelovens tidligere bestemmelser om tavshedspligt.

Det er under Sundhedsstyrelsens og Indenrigsministeriets behandling af sagen lagt til grund, at de afgivne lægelige oplysninger til socialforvaltningen, herunder oplysninger om, at psykiateren vurderede Dem som psykotisk og behandlingstrængende, som udgangspunkt er omfattet af tavshedspligten efter lægeloven. De havde ikke givet samtykke til videregivelsen, og lægen var ikke ifølge lovgivningen forpligtet til at udtale sig. Spørgsmålet har været, om lægen handlede i berettiget varetagelse af Deres eller pågældende medarbejder i socialforvaltningen, (C's) tarv.

Der er i den forbindelse peget dels på socialforvaltningens eventuelle medvirken til en tvangsindlæggelse, dels på, at Deres psykiske tilstand efter lægens opfattelse rummede mulighed for overgreb på (C).

Ved vurderingen af, hvorvidt disse hensyn kan berettige videregivelse af tavshedsbelagte oplysninger, må der foretages en afvejning i forhold til de hensyn, der begrunder tavshedspligten. Efter min opfattelse bør afvejningen foretages efter retningslinjer svarende til dem, som nu fremgår af forvaltningslovens § 28, stk. 2, nr. 3. Det vil sige således, at videregivelse af oplysningerne kun kan anses for berettiget, såfremt »videregivelsen sker til varetagelse af ... interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningerne angår«.

(Det bemærkes, at forvaltningslovens § 28 alene omhandler udveksling af oplysninger mellem forvaltningsmyndigheder og således ikke finder direkte anvendelse på privatpraktiserende lægers afgivelse af oplysninger til en forvaltningsmyndighed).

Afgørende for den nævnte afvejning er en vurdering af, med hvilken vægt de anførte grunde til fravigelse af tavshedspligten gjorde sig gældende på tidspunktet for afgivelsen af oplysningerne.

Det fremgår af sagen, at speciallæge (B) på videregivelsestidspunktet ikke vurderede Dem som farlig for Dem selv eller for andre, og at speciallægen heller ikke fandt grundlag for at tvangsindlægge Dem på behandlingsindikation, jf. § 2, stk. 2, i lov om sindssyge personers hospitalsophold. Der var for så vidt ikke anledning til, at (B) rettede henvendelse til andre med henblik på tvangsindlæggelse.

Så vidt jeg forstår, var der endvidere ikke nogen nærliggende risiko for, at De ville være voldelig over for sagsbehandleren i socialforvaltningen eller på anden måde bringe sagsbehandleren i fare. Jeg henviser til oplysningerne om, at speciallæge (B) havde kendt Dem gennem mange år, og at De aldrig tidligere havde været »nogen voldelig person«, samt til sagsbehandlerens notat vedrørende telefonsamtalen den 25. februar 1985, hvorefter De var aggressiv, »men ikke voldsom«.

På den baggrund finder jeg ikke, at der var tilstrækkeligt grundlag for at anse speciallæge (B's) videregivelse af de nævnte lægelige oplysninger om Dem for berettiget. Sundhedsstyrelsen burde have påtalt dette over for (B).

Jeg har gjort Sundhedsstyrelsen og Sundhedsministeriet bekendt med min opfattelse.

Det tilføjes, at jeg på det foreliggende grundlag ikke finder, at der var anledning til at foretage videregående skridt over for speciallæge (B).

...«